

O STRATEGICKEJ AUTONÓMII EURÓPSKEJ ÚNIE V KONTEXTE VOJNY NA UKRAJINE

ON THE STRATEGIC AUTONOMY OF THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF THE WAR IN UKRAINE

Radoslav IVANČÍK

HISTÓRIA ČLÁNKU

Doručený: 13.03.2024

Schválený: 14.06.2024

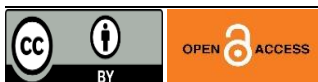
Vydaný: 30.06.2024

ABSTRACT

Strategic autonomy is one of those concepts that has its ardent supporters and opponents among the member states of the European Union and which, above all in the field of foreign, security and defence policy, provokes a lot of heated discussions. Regardless of how hopeful the efforts to build European strategic autonomy looked a few months ago, Russia's aggressive war against Ukraine brought a significant turn in the ongoing discussions on this issue. The war has clearly shown that Europe does not currently have the adequate military capabilities and capacities necessary to deter possible aggression against it, and is for the time being, without any doubt, forced to rely on the commitments, strength, capabilities, and capacities of the United States of America. For this reason, the author of the article deals with the current issues of European strategic autonomy as part of the interdisciplinary research carried out, in which he applies relevant approaches based on political, security and European studies, reflects elements of Europeanism and Atlanticism related to the investigated issue and uses appropriate scientific methods and procedures of qualitative theoretical scientific research. At the same time, the author is based on his own previous research as well as the theoretical constructs of renowned foreign and domestic authors.

KEYWORDS

European Union, security, defence, strategic autonomy, concept, politics, war, Ukraine.

© 2024 by Author(s). This is an open access article under the Creative Commons Attribution International License (CC BY). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

ÚVOD

Len máloktorá problematika týkajúca sa zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky Európskej únie (ďalej len „EÚ“ alebo „Únia“) dokáže vyvolať pri diskusiách toľko oduševnených reakcií ako problematika strategickej autonómie EÚ. Pre niektoré členské

štáty, najmä pre pobaltské štáty, krajiny strednej a východnej Európy, ale aj niektoré krajiny západnej Európy, predstavuje koncept európskej strategickej autonómie zbytočnú a nesprávnym smerom vedenú ambíciu Únie ísť v aktuálne sa formujúcom multipolárnom prostredí treťou cestou – cestou nezávislou od Spojených štátov amerických (ďalej len „USA“). Zbytočnou preto, že EÚ chýbajú adekvátne vojenské spôsobilosti a kapacity na odvrátenie prípadnej agresie bez podpory USA, a vedenou zlým smerom preto, že pre EÚ je úzke partnerstvo so Spojenými štátmi v globálnych záležitostiach nevyhnutné. Pre niektoré iné členské štáty, najmä pre Francúzsko a s istými výhradami pre Nemecko, predstavuje strategická autonómia koncept, prostredníctvom ktorého by mala EÚ jednak rozvíjať svoje vlastné spôsobilosti a kapacity a jednak posilňovať postavenie rešpektovaného globálneho aktéra v medzinárodných záležitostiach. Zvlášť v čase zhoršujúcej sa bezpečnostnej situácie v jej bližšom i vzdialenejšom okolí by koncept strategickej autonómie mal pomôcť Únii zvýšiť úroveň zaistovania jej bezpečnosti a obrany. A taktiež by mal pomôcť EÚ zabezpečiť ochranu svojich záujmov v internacionálnom prostredí v období rastúcej neistoty a zvyšujúcej sa geostrategickej konkurencie (Borrell, 2020; Helwig, 2022; Torreblanca, 2023; Michaels, 2023; Jurčák – Ivančík, 2023).

Po tom, čo 24. februára 2022 jednotky Ruskej federácie vtrhli na územie Ukrajiny, došlo v diskusiách o európskej strategickej autonómii k obratu. Po prvé, hneď po zahájení ruskej agresívnej vojny došlo k utlmeniu pretrvávajúcich pochybností o záväzku USA týkajúceho sa zaručovania európskej bezpečnosti a obrany, keďže Spojené štáty takmer okamžite po vypuknutí konfliktu zintenzívnili svoje odstrašujúce úsilie na európskej pôde a obratom poskytli Ukrajine základnú vojenskú a spravodajskú podporu. Po druhé, na európskej strane došlo k uvedomeniu si vlastnej sily a schopnosti, resp. neschopnosti konať, pretože práve vo vojenských záležitostiach vojna na Ukrajine ukazuje hlbokú priepasť medzi politickými ambíciami a realitou európskej strategickej autonómie. A po tretie, v úzkej súvislosti s uvedeným sa potvrdili predchádzajúce kritické hlasy, ktoré boli skeptické voči snahám Francúzska urobiť z EÚ nezávislé mocenské centrum (Besh, 2022; Jenkins, 2023; Torreblanca, 2023; Ellison a kol., 2023; Csernaton, 2023).

Napriek veľmi neprijemnému vytriezveniu mnohých zástancov myšlienok spojených s budovaním strategickej autonómie pod vplyvom udalostí úzko súvisiacich s konfliktom na Ukrajine, hlavne z vojenského uhla pohľadu, koncept európskej strategickej autonómie určite netreba zatracovať a mal by aj naďalej zostať relevantný, minimálne ako rámec pre politický a bezpečnostný diskurz a tiež akademické a odborné diskusie k danej téme. Aj preto sa autor v článku zaoberá problematikou európskej strategickej autonómie, pričom jeho cieľom je poukázať na to, že v súčasnosti, keď európske krajiny nedisponujú dostatočnými vojenskými spôsobilosťami a kapacitami a Európa je v oblasti bezpečnosti a obrany závislá na Spojených štátoch amerických, koncept strategickej autonómie zostáva zatiaľ len víziou a nenaplnenou ambíciou.

Autor v rámci realizovaného interdisciplinárneho výskumu uplatňuje relevantné prístupy vychádzajúce z politických, bezpečnostných a európskych štúdií, reflektuje prvky europeizmu i atlantizmu týkajúce sa skúmanej problematiky a využíva vhodné vedecké metódy a postupy kvalitatívneho teoretického vedeckého výskumu (hlavne analyticko-syntetickú metódu, teoretickú, kvalitatívnu, obsahovú a komparatívnu analýzu, vedeckú metódu štúdia dokumentov a teoretického zovšeobecňovania získaných poznatkov a ďalšie). Vychádza pritom z predchádzajúceho vlastného výskumu (Ivančík, 2020; Ivančík, 2021; Ivančík, 2022a; Ivančík, 2022b; Ivančík – Jurčák, 2023), ako aj z teoretických konštruktov renomovaných zahraničných (Bartels – Kellner, 2017; Česnakas – Juozaitis, 2018; Mauro, 2018; Lippert, 2019; Anghel a kol., 2020) i domácich autorov (Nečas – Ušiak, 2010; Kelemen, 2015; Kazanský, 2018; Hofreiter – Zvaková, 2019; Jurčák a kol., 2020).

1 BEZPEČNOSTNO-OBRANNÉ ASPEKTY EURÓPSKEJ STRATEGICKEJ AUTONÓMIE

Ruská invázia na Ukrajinu a jej dôsledky v krátkom čase poukázali na množstvo vecí a problémov – politických, ekonomických, spoločenských, bezpečnostných, obranných, energetických a ďalších. Na jednej strane vojna potvrdila závislosť Európy od bezpečnostných záruk USA (Dempsey, 2023), hlavne od ich vojenských spôsobilostí a kapacít. Na druhej strane, od prvého dňa ruskej agresie bolo možné pozorovať rastúcu politickú schopnosť európskych lídrov vyrovnáť sa s krízou takéhoto rozsahu. Vyhlásenie hláv štátov a vlád z 24. februára 2022 uvalilo plnú zodpovednosť za vypuknutie konfliktu na Rusko a vyhlásilo plnú solidaritu a podporu Ukrajine (EÚ, 2022a).

Toto vyhlásenie predurčilo základné stavebné kamene budúcej stratégie EÚ, ktorá sa následne ďalej rozvíjala na nasledujúcich samitoch európskych lídrov. Vo Versaillskej deklarácii lídri prvýkrát pripustili ašpirácie Ukrajiny na členstvo v EÚ a poverili Európsku komisiu, aby vytvorila príslušné stanovisko (EÚ, 2022b). Versaillský samit tiež zdôraznil potrebu „výrazne“ a „spoločne“ investovať do obranných spôsobilostí. Táto línia sa odrazila v dlho pripravovanom a pod vplyvom konfliktu narýchlo prepísanom a následne schválenom Strategickom kompase pre bezpečnosť a obranu Únie (EÚ, 2022c), ktorý v reakcii na krízu zdôraznil záväzky súvisiace s obrannými spôsobilosťami a kapacitami a protihybridné politiky. Prípravy dokumentu však už boli v príliš pokročilom stave, aby sa v strategickom dokumente mohli urobiť nejaké väčšie zmeny. Silné zameranie na aktivity krízového manažmentu ale zostalo zachované (Koenig, 2022).

V súvislosti s tým je potrebné uviesť, že reakcia EÚ na krízu akou je vojna na Ukrajine je pre ňu veľkou výzvou, pretože jej autorita v oblasti bezpečnosti a obrany je obmedzená (Costa a Barbé, 2023). Pokiaľ ide o legislatívnu stránku, EÚ nemá možnosť upraviť svoj rozpočet tak, aby poskytovala vojenskú pomoc, keďže čl. 41 ods. 2 Zmluvy o EÚ vylučuje výdavky rozpočtu EÚ s vojenskými alebo obrannými dôsledkami (EÚ, 2010). Únia preto musela zmeniť účel svojich existujúcich nástrojov a zaviesť mimorozpočtový Európsky mierový nástroj (European Peace Facility – ďalej len „EPF“), ktorý bol vytvorený o rok skôr,

aby pomohol zefektívniť financovanie spoločných operácií vedených EÚ v rámci medzinárodného krízového manažmentu. EPF umožnil po prvýkrát smrteľnú podporu tretej strane a tiež poskytol rámec na financovanie vojenskej podpory členských štátov Ukrajine (Bartoloni, 2022). Použitie EPF zároveň otestovalo politické možnosti na zosúladenie rôznych kultúr národnej bezpečnosti. Rakúsko, Írsko a Malta – vojensky neutrálne krajiny – totiž v tomto prípade uplatnili zriedkavo využívanú zmluvnú možnosť „konštruktívneho zdržania sa hlasovania“ a uvoľnili cestu smrteľnej vojenskej pomoci (Santopinto – Maréchal, 2022).

EÚ tiež začala prispievať k výcviku ukrajinskej armády prostredníctvom svojej prvej vojenskej výcvikovej misie na európskom území. Misiu vojenskej pomoci EÚ na podporu Ukrajiny (EU Military Assistance Mission in support of Ukraine – EUMAM Ukraine) možno z pohľadu procesu integrácie obrany EÚ interpretovať ako kvalitatívnu zmenu vo vojenskej úlohe EÚ, keďže pripravuje vojakov na prebiehajúce boje s najväčšou krajinou v jej susedstve (EÚ, 2023b).

Napriek pochybnostiam o tom, do akej miery sa Únia dokáže prispôsobiť kríze, strategickú autonómiu by bolo možné hodnotiť len vo vzťahu k tomu, ako dokáže čeliť výzvam okolitého prostredia. Napokon, nie je to len EÚ, ale aj Organizácia Severoatlantickej zmluvy (ďalej len „NATO“ alebo „Aliancia“), ktorá prechádza značnou transformáciou. NATO výrazne posilnilo svoje odstrašovací úsilie na východnom krídle Európy dislokáciou ďalších jednotiek v Bulharsku, Maďarsku, Rumunsku a na Slovensku a modernizáciou veľkosti a pripravenosti existujúcich síl. Vstup Fínska do Aliancie (NATO, 2023a) a blížiac sa členstvo Švédska (v čase písania tohto článku) (CNBC, 2023) prinášajú zmeny do aliančnej politiky a znižujú organizačnú fragmentáciu v severo-baltskom regióne (Lucas, 2023). Vzhľadom na skutočnosť, že Dánsko sa pod vplyvom ruskej agresie voči Ukrajine rozhodlo zrušiť svoju doterajšiu výnimku zo Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ (ďalej len „SBOP“) (Henley, 2022; Gargiulo, 2022), všetkých osem pobaltských členských štátov Únie teraz patrí do NATO a zároveň participuje aj na bezpečnostnej a obrannej spolupráci v rámci EÚ.

Vzhľadom na narastajúce prekrývanie členskej základne a pretrvávajúce otázky rozsahu budúcej vojenskej podpory Európe by sa vzťahy medzi EÚ a NATO mohli stať rozhodujúcim faktorom strategickej autonómie EÚ. Zatiaľ čo deklarácia EÚ a NATO z januára 2023 neposkytla žiadny nový výrazný impulz pre spoluprácu, spoločná práca sa na praktickej úrovni zintenzívnila do maximálnej možnej miery. Deklarácia jasne zdôraznila, že „NATO má zásadný význam pre euroatlantickú bezpečnosť a zostáva základom kolektívnej obrany pre svojich spojencov“ (NATO, 2023b), čím podporila argumenty podporujúce prísnejšiu deľbu úloh, v ktorej by sa EÚ mala zamerať na „mäkké“ otázky bezpečnosti, rozvoj obranných spôsobilostí a kapacít a na krízový manažment.

Niektorí autori v tejto súvislosti hovoria, že „prerozdelenie povinností predsa ešte neznamená, že EÚ by sa už viac nemala snažiť o to, aby sa stala strategicky autonómnou“, aj keď pripúšťajú, že „agenda by viac spočívala na členských štátoch Únie, ktoré slobodne pôsobia v medzinárodných organizáciách a tiež v tzv. koalíciách ochotných“ (Tardy, 2021, s.

4). Iní zasa naopak nesúhlasia s myšlienkou zníženia ambícií EÚ. Zoznam funkčných presahov medzi oboma organizáciami je totiž veľmi dlhý – od obranného plánovania cez otázky vojenskej mobility až po boj proti hybridným hrozbám – takže výzvy na ešte väčšie či prísnejšie prerozdelenie úloh medzi Alianciu a Úniu sú podľa nich nereálne. Strategická autonómia EÚ sa tak s najväčšou pravdepodobnosťou nevyvinie nezávisle od NATO, ale tým, že bude prispievať a formovať ďalšie smerovanie Aliancie (Ojanen, 2022).

Napriek politickej snahe formulovať ráznu reakciu v prvej fáze rusko-ukrajinskej vojny naďalej pretrvávajú otázky týkajúce sa dlhodobého zosúladenia vízií európskej bezpečnosti v celej EÚ (Scazzieri, 2022). Pre pobaltské krajiny a krajiny strednej a východnej Európy zostáva perspektíva iného pôsobenia EÚ v oblasti bezpečnosti a obrany ako podpory národných snáh a úsilia NATO veľmi obmedzená. Pre nich je riziko oddelenia od Spojených štátov – od jediného garanta bezpečnosti, ktorému veria – príliš vysoké na to, aby sa ochotne podpísali pod ambiciózne program pod vedením Francúzska. Na druhej strane sa zdá, že Francúzsko má obmedzené pochopenie toho, prečo je ťažké zladíť sebaisté obranné plánovanie a priemyselnú politiku s hlbokými bezpečnostnými väzbami, ktoré si väčšina ostatných európskych členských štátov NATO vybuodovala s USA. V dôsledku toho zostáva pretrvávajúci rozdiel medzi europeizmom a atlantizmom hlavnou prekážkou proaktívnejšej európskej bezpečnostnej a obrannej politiky, ktorá by bola schopná stanoviť – aspoň čiastočne – transatlantickú agendu (Scazzieri, 2022).

2 EKONOMICKÉ ASPEKTY EURÓPSKEJ STRATEGICKEJ AUTONÓMIE

Na problematiku budovania európskej strategickej autonómie je potrebné sa pozrieť aj z ekonomicko-bezpečnostnej stránky. Jednou z kľúčových otázok v medzinárodnom obchode vždy bolo, či je vzájomná ekonomická závislosť prospešná alebo riskantná (Gehrke, 2022).

Zvyšujú úzke vzájomné vzťahy bohatstvo a profit a znižujú riziko násilných konfliktov, alebo sa naopak môžu stať mocnou zbraňou, ak sa ekonomický vzťah zmení na asymetrický? Ruská invázia na Ukrajinu dala veľmi jasnú odpoveď na túto otázku. Nemeckom vedená myšlienka zabrániť ďalšej vojne v Európe prehĺbením vzájomnej ekonomickej závislosti s Ruskom prostredníctvom dovozu energie nezabránila prezidentovi Putinovi v rozhodnutí o invázii na Ukrajinu. Navyše, Rusko v septembri 2022 zastavilo dodávky plynu do Európy jednak ako reakciu na sankcie, ktoré EÚ uvalila naň a na predstaviteľov Putinovho režimu (EÚ, 2023c), a jednak ako formu nátlaku na členské štáty Únie, ktoré už v tom čase čelili vysokým cenám energií (Meredith, 2022). Ruská invázia na Ukrajinu tak názorne poukazuje na riziká vzájomnej ekonomickej závislosti.

Politika sankcií EÚ je jedným zo spôsobov aktívneho vytvárania hospodárskych väzieb pre politické ciele. Za normálnych okolností je rozhodovací proces veľmi pomalým procesom uvažovania zdola nahor medzi členskými štátmi, ktorý sa musí neustále predierať cez hierarchiu Rady EÚ. Rok 2014, v ktorom Rusko v rozpore s medzinárodným právom anektovalo Krym a mnohostranne podporovalo vznik separatistických proruských republík na východe Ukrajiny (Doneckej a Luhanskej), ukázal, že tento proces má tendenciu zvýrazňovať pozície veta, že je náchylný na úniky informácií, ktoré odhaľujú a zosilňujú vnútorné rozpory v rámci EÚ, a že nevytvára dostatočný politický impulz potrebný na rýchle konanie (Portela a kol., 2021). Únia ale v reakcii na ruskú agresiu ukázala svoju schopnosť prispôbiť svoje politické a koordinačné kapacity a Európska komisia prevzala vedenie v procese zavádzania sankcií. Prostredníctvom nového systému uvádza podrobnosti o sankčných balíčkoch len na dôverných stretnutiach so skupinami veľvyslancov členských štátov (Vela, 2022). Opatrenia sú pravidelne oznamované až pred ich prijatím v Rade EÚ, čo zvyšuje politický tlak na prípadných prebehľíkov. Únia tak dokázala dosiaľ rozhodnúť o 12 sankčných balíkoch (EÚ, 2023d).

Politika sankcií EÚ ťažila z úzkej medzinárodnej koordinácie, napríklad v rámci štátov G7. Zatiaľ čo USA prejavili v tejto záležitosti silné vedúce postavenie, EÚ si vytvorila regionálnu vedúcu úlohu v oblasti sankcií medzi štátmi, ktoré nie sú členmi EÚ a niekedy zásadne ovplyvnila globálnu ekonomickú reakciu na vojnu (Cardwell – Moret, 2023). Na základe potreby nájsť riešenia, ktoré fungujú v rámci EÚ a nespôsobia skazu európskym ekonomikám, EÚ opakovane pomáhala doladovať západné obmedzenia, či už išlo o finančné sankcie, cenový strop ropy alebo odvetvové technologické obmedzenia vývozu. Napríklad európske členské štáty G7 a zároveň členské štáty EÚ – Nemecko, Francúzsko a Taliansko – úspešne vystúpili proti americkému návrhu zakázať takmer všetok vývoz do Ruska na jar 2023, pretože opätovné otvorenie sankčného režimu by bolo vnútorne veľmi bolestivým politickým procesom (Adnett, 2023).

Súčasný sektorovo-odvetvový prístup však nie je bezchybný, a preto Únia teraz čelí výzve zvýšiť svoje koordinačné kapacity, aby sa zabránila subjektom EÚ alebo tretím štátom obchádzať sankcie (Portela – Olsen, 2023).

Ruská agresia voči Ukrajine okrem iného tiež zvýraznila závislosť EÚ od dovozu energií. Pred ruskou inváziou bola energetická transformácia EÚ motivovaná cieľom nahradiť fosílnu palivá uhlíkovo neutrálnymi alternatívami. Vojna však dodala energetickému prechodu geopolitický rozmer (Siddi, 2023). Dovoz ruskej ropy a uhlia bol v priebehu roka 2022 z veľkej časti ukončený a Moskva zastavila dodávky plynu do Európy. EÚ reagovala plánom RePowerEU (Cenovo dostupná, bezpečná a udržateľná energia pre Európu) (EA, 2023), ktorý zahŕňal ambicióznejšie ciele pre obnoviteľnú energiu a vodík, opatrenia na úsporu energie a diverzifikáciu dovozu skvapalneného zemného plynu (Liquefied Natural Gas – ďalej len „LNG“).

Vojna nepochybne vytvorila politickú kapacitu riešiť otázku energetickej závislosti Európy. Výsledok v kontexte strategickej autonómie EÚ však možno vnímať ako zmiešaný. Dovoz LNG z USA alebo potrubím z Alžírsku a Azerbajdžanu má svoje vlastné environmentálne aj politické obavy. Technológia energetického prechodu tiež spája EÚ s dovozom kritických minerálov a prvkov vzácnych zemín s Čínou kontrolovanými dodávateľskými reťazcami (Joita a kol., 2023).

V kontexte vyššie uvedeného si však treba položiť otázku či závislosť od dovozu ruských energií nenahrádza rastúca závislosť od čínskych technológií? Vzhľadom na neochotu Pekingu zatlačiť na Rusko a odsúdiť ho za jeho inváziu na Ukrajinu je Čína – ako partner na rokovania, ekonomický konkurent a systémový rival – čoraz viac spochybňovaná. Dokonca aj nemecký kancelár Olaf Scholz, ktorý je známy skôr zhovievavým prístupom k Číne, pripúšťa, že „*rivalita a konkurencia určite zo strany Číny vzrástli*“ (Scholz, 2023). Avšak názor, že Čína môže byť dôležitým partnerom Únie v rôznych globálnych výzvach, a fakt, že je ťažké ju nahradiť v hodnotových reťazcoch EÚ, bráni Únii zaujať róznejší postoj. P

redsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová zaviedla koncept „odstránenia rizika“ (the concept of ‘de-risking’) (Leyen, 2023) ako rámec, prostredníctvom ktorého možno pristupovať k obchodným vzťahom s Čínou jemnejším spôsobom so zameraním na diverzifikáciu obchodu. Pod týmto európskym vplyvom začala aj americká administratíva uprednostňovať tento koncept pred tvrďším prístupom (Blinken, 2022).

Negatívne dopady vojny na globálnu ekonomiku tiež urýchľujú protekcionistické tendencie v Spojených štátoch. Jedným z vážnych dôsledkov amerického zákona o znižovaní inflácie (Inflation Reduction Act – ďalej len „IRA“) (WH, 2022) a ďalších podporných balíkov výdavkov je, že hospodárstvo EÚ je konkurenčne znevýhodnené, pretože zákon zahŕňa špeciálne dotácie na tovar vyrobený v USA, ako napríklad oslobodenie od dane pre elektrické vozidlá vyrobené v USA.

Debata o reakcii EÚ na tieto americké opatrenia je rozdelená medzi tých, ktorí sú zástancami prijatia podobného zákona európskeho štýlu, ktorý by podporil priemysel EÚ, najmä pokiaľ ide o ekologické technológie a elektrické vozidlá, a tých, ktorí varujú pred globálnymi dotačnými pretekmi, v ktorých by sa EÚ pravdepodobne vyčerpala (Jack a kol., 2023; Wright, 2022; Kleiman a kol., 2023). Zatiaľ čo EÚ naďalej podporuje svoju priemyselnú základňu v strategicky dôležitých sektoroch, der Leyenová začala začiatkom roka 2023 úzko spolupracovať s americkým prezidentom Bidenom s cieľom nájsť obojstranne prijateľné riešenia pri implementácii IRA, ktoré zabezpečia, aby neboli európske firmy a spoločnosti diskriminované (EÚ, 2023e).

V kontexte snáh o budovanie európskej strategickej autonómie je potrebné spomenúť aj ťažkosti, ktorým čelí EÚ s Čínou a Spojenými štátmi v oblasti obchodu. Neochvejná viera v prevahu pozitív vyplývajúcich zo vzájomnej ekonomickej závislosti bola totiž veľmi vážne spochybnená (EÚ, 2023f). Navyše, politické kapacity Únie na strategickú angažovanosť v globálnej ekonomike sú obmedzené. Členské štáty Únie sa síce politicky

pripojili k cieľu suverénnejšej ekonomiky EÚ a pod tlakom aj dosiahli pokrok v oblasti energetickej transformácie, rozdielne politické vplyvy na ekonomiky v rámci EÚ však bránia prechodu k väčšej strategickej autonómii. Zatiaľ čo Francúzsko – a do určitej miery aj Nemecko – sa cítia pohodlnejšie v aktívnej priemyselnej stratégii, z ktorej má prospech priemyselné jadro EÚ, menšie a okrajovejšie ekonomiky sa obávajú, že ich inovatívne malé a stredné podniky budú vytlačené na vedľajšiu koľaj na jednotnom európskom trhu (Kallf – Renda, 2023).

ZÁVER

EÚ po vypuknutí vojny na Ukrajine zintenzívnila svoje diplomatické úsilie. Aj jej zásluhou Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov (ďalej len VZ OSN) odsúdilo ruskú vojenskú inváziu na Ukrajinu a vyzvalo Ruskú federáciu, aby stiahla svoje jednotky z územia Ukrajiny. Rezolúcia z 2. marca 2022 bola prijatá prevažnou väčšinou 141 hlasov, 5 bolo proti a 35 sa zdržalo hlasovania (UN, 2022a). Po správach o ruských vojnových zločinoch na civilnom obyvateľstve v Buči a v ďalších ukrajinských mestách a obciach VZ OSN 7. apríla 2022 odhlasovalo aj vylúčenie Ruska z Rady pre ľudské práva (Human Rights Council – HRC) (UN, 2022b). Tieto dve hlasovania v úvodných mesiacoch ruskej agresie možno považovať za reprezentatívne nielen v kontexte vyvinutých diplomatických aktivít EÚ, ale aj zložitých výziev, ktorým v súčasnom vysoko dynamickom, komplexnom a premenlivom prostredí čelí.

Vezmúc do úvahy vyššie uvedené fakty a súvisiace aspekty len veľmi ťažko možno poprieť existujúce štrukturálne obmedzenia medzinárodného systému, ktoré umiestňujú EÚ a jej členské štáty na „Západ“ a smerom k Spojeným štátom americkým. Agresívna vojna voči Ukrajine, ale aj ďalšie nepriateľské kroky Ruska opätovne zdôraznili, že Únia a jej členské štáty nevyhnutne potrebujú globálnych partnerov a spojencov.

Európska strategická autonómia od zvyšku sveta sa tak vo svetle súčasných udalostí javí ešte menej vhodnou možnosťou ako predtým. Aktuálnou otázkou pre EÚ ako celok je v súčasnej dobe skôr to, či dokáže v rámci bezpečnostnej a hlavne vojenskej závislosti na USA a globálnej ekonomickej závislosti vykonávať rozhodnutia, ktoré stanovili iní, alebo preukáže schopnosť konať suverénne na základe svojich vlastných vízií a preferencií a ovplyvňovať globálnu politiku a medzinárodné záležitosti podľa svojich vlastných očakávaní.

V súvislosti s riešenou problematikou európskej strategickej autonómie je pozitívne, že EÚ vykazuje v niektorých záležitostiach spojených s ruskou inváziou na Ukrajinu známky zvýšenej angažovanosti. Rozhodnutia prijaté v prvých dňoch a mesiacoch vojny, týkajúce sa či už odsúdenia ruskej agresie, energetickej vzťahov s Ruskom, poskytnutí perspektívy členstva Ukrajine v Únii a/alebo výrazne vyšších investíciách do európskej bezpečnosti a obrany možno považovať za historické aj keď boli urobené pod vplyvom krízových udalostí. Treba oceniť, že tieto strategické rozhodnutia neboli ani nadiktované Spojenými štátmi ani

vopred dohodnuté v rámci NATO, ale ukázali schopnosť Únie konať. EÚ, v rámci aktivít reagujúcich na ruskú inváziu na Ukrajinu, zároveň ukázala, že je aktérom, ktorý dokáže pod tlakom oveľa viac než len vykonávať pokyny, ktoré vydali Spojené štáty americké. Taktiež napriek dlhoročne sa rozvíjajúcim hospodárskym vzťahom a väzbám medzi členskými štátmi EÚ a Ruskou federáciou, EÚ dokázala aktívne reagovať a formovať svoju vlastnú komplexnú hospodársku reakciu. EÚ ovplyvnila aj globálnu diplomatickú reakciu na ruskú agresívnu vojnu, keď využila diplomatické väzby medzi členskými štátmi.

Úspešne zrealizované aktivity zo strany EÚ je určite potrebné oceniť, nemôžu však – v úzkom kontexte s konceptom európskej strategickej autonómie – zakryť nedostatky, ktorým Únia čelí predovšetkým v oblasti obrany. Politická, ekonomická, humanitárna, ale aj značná vojenská pomoc, ktorú EÚ a jej členské štáty poskytujú Ukrajine, je naozaj významná. Vojna však jasne ukázala, že európske krajiny nedisponujú dostatočnými vojenskými spôsobilosťami na prípadné odvrátenie vojenskej agresie a sú závislé na USA, čo v ešte väčšej miere zdôraznilo skepsu prevažujúcu v krajinách Pobaltia, strednej a východnej Európy a tiež v niektorých krajinách západnej Európy voči myšlienkam európskej strategickej autonómie. Zatiaľ čo členské štáty EÚ zvyšujú svoju spoločnú koordinačnú a politickú kapacitu, zaistenie svojej bezpečnosti a obrany po vypuknutí vojny ešte užšie spájajú so Spojenými štátmi, čo dokazujú rozhodnutia Švédska a Fínska o vstupe do NATO. Európska strategická autonómia v oblasti bezpečnosti a obrany tak zatiaľ zostáva len víziou a nenaplnenou ambíciou.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- ADNETT, P. 2023. G7 members resist US plans to ban most exports to Russia, as EU plots next sanctions package. In *Institute of Export and International Trade*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.export.org.uk/news/638505/G7-members-resist-US-plans-to-ban-most-exports-to-Russia-as-EU-plots-next-sanctions-package.htm>>.
- ANGHEL, S. a kol. 2020. On the Path to 'Strategic Autonomy'. In *European Parliament*, 2020. [online] [cit. 2023-12-19] Dostupné na internete: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EPRS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EPRS_STU(2020)652096_EN.pdf)>.
- BARTELS, H.-P. – KELLNER, A. M. 2017. Strategic Autonomy and the Defence of Europe. Richmond : The Dietz Press, 2017. 242 s. ISBN 978-38-0120-498-3.
- BARTOLONI, M. P. 2022. First-Ever EU Funding of Lethal Weapons: 'Another Taboo Has (Lawfully) Fallen'. In *European Papers*, 2022, roč. 7, č. 1, s. 379-383. ISSN 2499-8249. [online] [cit. 2023-12-21] Dostupné na internete: <<https://www.europeanpapers.eu/en/europeanforum/first-eu-funding-of-lethal-weapons-another-taboo-has-lawfully-fallen>>.

- BESH, S. 2022. EU Defense and the War in Ukraine. In Carnegie Endowment for International Peace. [online] [cit. 2023-12-19] Dostupné na internete: <<https://carnegieendowment.org/2022/12/21/eu-defense-and-war-in-ukraine-pub-88680>>.
- BLINKEN, A. J. 2023. The Administration's Approach to the People's Republic of China. In *United States Department of State*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.state.gov/the-administrations-approach-to-the-peoples-republic-of-china/>>.
- BORRELL, J. a kol. 2020. Why European strategic autonomy matters. In *European External Action Service*, 2020. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/why-european-strategic-autonomy-matters_en>.
- CARDWELL, P. J. – MORET, E. 2023. The EU, Sanctions and Regional Leadership. In *European Security*, 2023, roč. 32, č. 1, s. 1-21 ISSN 2578-6733. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.1080/09662839.2022.2085997>>.
- CLAPP, S. 2023. The Third Joint EU-NATO Declaration. In *European Parliament Research Service*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA\(2023\)739333](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA(2023)739333)>.
- CNBC. 2023. Sweden expects Turkey to approve its NATO membership 'within weeks'. In Consumer News and Business Channel News, 2023. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <<https://www.cnbc.com/2023/11/30/sweden-expects-turkey-to-approve-its-nato-membership-within-weeks.html>>.
- COSTA, O. – BARBÉ, E. 2023. A moving target. EU actorness and the Russian invasion of Ukraine. In *Journal of European Integration*, 2023, roč. 45, č. 3, s. 431-446. ISSN 2578-6733. [online] [cit. 2023-12-20] Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.1080/07036337.2023.2183394>>.
- CSERNATONI, R. 2023. The EU's Hegemonic Imaginaries: From European Strategic Autonomy in Defence to Technological Sovereignty. In *European Security*, 2023, roč. 31, č. 3, s. 395-414. ISSN 1746-1545. [online] [cit. 2023-12-19] Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.1080/09662839.2022.2101885>>.
- ČESNAKAS, D. – JUOZAITIS, J. M. 2018. European Strategic Autonomy and Small States Security. Abingdon : Rotledge, 2018. 242 s. ISBN 978-1-000-83509-0.
- DEMPSEY, J. 2023. Judy Asks: Is European Strategic Autonomy Over? In *Carnegie Europe*, 2023. [online] [cit. 2023-12-20] Dostupné na internete: <<https://carnegieeurope.eu/strategieurope/88838>>.
- ELLISON, J. a kol. 2023. The war in Ukraine. In *Cold War History*, 2023, roč. 23, č. 1, s. 181-206. [online] [cit. 2023-12-19] Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.1080/14682745.2023.2162329>>.

- EA. 2023. RePowerEU. In *EurActive*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://euractiv.sk/tag/repowerEU/>>.
- EÚ. 2009. A Treaty of Lisbon. In *European Parliament*, 2009. [online] [cit. 2023-12-21] Dostupné na internete: <<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon>>.
- EÚ. 2010. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the functioning of the European Union. In *Publication Office of the European Union*, 2010. [online] [cit. 2023-12-20] Dostupné na internete: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3c32722f-0136-4d8f-a03e-bfaf70d16349>>.
- EÚ. 2022a. European Council Conclusions on Russia's Unprovoked and Unjustified Military Aggression against Ukraine. In *European Council*, 2022. [online] [cit. 2023-12-20] Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/24/european-council-conclusions-24-february-2022/>>.
- EÚ. 2022b. Versailles Declaration. Informal meeting of the Heads of State or Government 10 and 11 March 2022. In *European Union*, 2022. [online] [cit. 2023-12-20] Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>>.
- EÚ. 2022c. A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. In *European Council*, 2022. [online] [cit. 2023-12-20] Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>>.
- EÚ. 2023a. European Peace Facility. In *European Council*, 2023. [online] [cit. 2023-12-21] Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/>>.
- EÚ. 2023b. EU Military Assistance Mission in support of Ukraine. In *European External Action Service*, 2023. [online] [cit. 2023-12-21] Dostupné na internete: <https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine_en?s=410260>.
- EÚ. 2023c. EU sanctions against Russia. In *European Council*, 2023. [online] [cit. 2023-12-21] Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>>.
- EÚ. 2023d. Russia's war of aggression against Ukraine: EU adopts 12th package of economic and individual sanctions. In *European Council*, 2023. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/18/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-eu-adopts-12th-package-of-economic-and-individual-sanctions/>>.
- EÚ. 2023e. Joint Statement by President Biden and President von der Leyens. In *European Commission*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_23_1613/>.

- EÚ. 2023f. Open Strategic Autonomy for a competitive and resilient EU. In *Council of the European Union*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/open-strategic-autonomy-spanish-presidency-eu-council-resilient-eu2030/>>.
- GARGIULO, J. 2022. Russia's war on Ukraine prompts Denmark to vote to join EU shared defense policy. In *CNN*, 2022. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <<https://edition.cnn.com/2022/06/01/europe/denmark-eu-defense-policy-intl/index.html>>.
- GEHRKE, T. 2022. EU Open Strategic Autonomy and the Trappings of Geoeconomics. In *Egmont - Royal Institute for International Relations*, 2022. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2022/06/EU-Open-Strategic-Autonomy_Gehrke_2022.pdf?type=pdf>.
- HELWIG, N. 2022. The Ambiguity of the EU's Global Role: A Social Explanation of the Term 'Strategic Autonomy'. In *European Foreign Affairs Review*, 2022. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <<https://euagenda.eu/upload/publications/helwig-2022.pdf>>.
- HENLEY, J. 2022. Denmark votes overwhelmingly to join EU's common defence policy. In *The Guardian*, 2022. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/world/2022/jun/01/denmark-votes-on-joining-eus-common-defence-policy>>.
- HOFREITER, L. – ZVAKOVÁ, Z. 2019. *Teória bezpečnosti*. Krakow : European Association for Security, 2019. 258 s. ISBN 978-83-61645-35-1.
- IVANČÍK, R. – JURČÁK, V. 2023. O výzvach Európskej únie z pohľadu vojenských operácií a misií vedených v rámci Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. In *Vojenské reflexie*, 2023, roč. 18, č. 1, s. 8-24. ISSN 1336-9202. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.52651/vr.a.2023.1.08-24>>.
- IVANČÍK, R. 2020. Zvyšovanie úrovne bezpečnosti a obrany Európskej únie cestou rozvoja vojenských spôsobilostí a kapacít. In *Medzinárodné vzťahy*, 2020, roč. 18, č. 3, s. 276-291. ISSN 1339-2751. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2020/3/mv_2020_3_276-291_ivancik.pdf>.
- IVANČÍK, R. 2021. Bezpečnosť a obrana Európskej únie z pohľadu napĺňania politicko-vojenských ambícií. In *Medzinárodné vzťahy*, 2021, roč. 19, č. 2, s. 119-137. ISSN 1339-2751. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2021/2/mv_2021_2_119-137_ivancik.pdf>.
- IVANČÍK, R. 2022a. Európska bezpečnosť a obrana v ére rastúceho napätia a konkurencie veľmocí. In *Almanach – aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*, 2022, roč. 17, č. 1, s. 13-33. ISSN 1339-3502. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/almanach_1_2022.pdf>.

- IVANČÍK, R. 2022b. O strategickej autonómii a budúcnosti Európskej únie v Severoatlantickej aliancii. In *Vojenské reflexie*, 2022, roč. 17, č. 1, s. 43-60. ISSN 1336-9202 [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.52651/vr.a.2022.1.43-60>>.
- JACK, V. – DI SARIO, F. – MACKENZIE, L. COI, G. 2023. EU shrugs off threat from US Inflation Reduction Act — for now. In *Politico*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.politico.eu/article/eu-united-states-inflation-reduction-act-subsidies-investment-threat-data/>>.
- JENKINS, B. M. 2023. Consequences of the War in Ukraine. In *RAND Corporation*, 2023. [online] [cit. 2023-12-19] Dostupné na internete: <<https://www.rand.org/pubs/commentary/2023/03/consequences-of-the-war-in-ukraine-the-economic-fallout.html>>.
- JOIȚA, D. – PANAIT, M. – DOBROTĂ, L. – DINIȚĂ, A. – NEACȘA, A. – NAGHI, L. E. 2023. The European Dilemma—Energy Security or Green Transition. In *Energies*, 2023, roč. 16, č. 9, 3849. ISSN 1996-1073. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.3390/en16093849>>.
- JURČÁK, V. – IVANČÍK, R. 2023. *Bezpečnostná a obranná politika Európskej únie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2023. 290 s. ISBN 978-80-8040-652-3. [online] [cit. 2023-12-19] Dostupné na internete: <<http://ak.aos.sk/caos2/volne-dostupne-publikacie/922-baopeu.html>>.
- JURČÁK, V. a kol. 2020. *Teoretické prístupy k skúmaniu bezpečnosti*. Ostrava : Key Publishing, 2020. 134 s. ISBN 978-80-7418-358-4.
- KALFF, D. – RENDA, A. 2023. Why European companies might be better equipped to cope the crisis than US counterparts. In *Centre for European Policy Studies*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.ceps.eu/why-european-companies-might-be-better-equipped-to-cope-with-the-crisis-than-their-us-counterparts/>>.
- KAZANSKÝ, R. 2018. *Nové prístupy k výskumu transformácie bezpečnostného sektora*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálnych študií, 2018. 133 s. ISBN 978-80-7556-040-7.
- KELEMEN, M. 2015. *Teória bezpečnosti: vybrané problémy ochrany osôb, majetku a ďalších chránených záujmov v sektoroch bezpečnosti*. Košice : Vysoká škola bezpečnostného manažérstva, 2015. 99 s. ISBN 978-80-8928-299-9.
- KLEIMAN, D. – POITIERS, N. – SAPIR, A. – TAGLIAPETRA, S. – VÉRON, N. – VEUGELERS, R. – ZETTELMEYER, J. 2023. How Europe should answer the US Inflation Reduction Act. In *Bruegel Institut*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.bruegel.org/policy-brief/how-europe-should-answer-us-inflation-reduction-act>>.
- KOENIG, N. 2022. 'Putin's war and the Strategic Compass: A quantum leap for the EU's security and defence policy? In *Jacques Delors Centre Policy Brief*, 2022. [online] [cit. 2023-12-19] Dostupné na internete: <<https://www.delorscentre.eu/en/publications/detail/publication/putins-war-and-the-strategic-compass-a-quantum-leap-for-the-eus-security-and-defence-policy>>.

- LEYEN von der, U. 2023. Speech by President von der Leyen on EU-China Relations to the Mercator Institute for China Studies and the European Policy Centre. In *European Commission*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_2063>.
- LIPPERT, B. 2019. European Strategic Autonomy. Actors, Issues, Conflicts of Interests. In *German Institute for International and Security Affairs*, 2019. 42 s. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2019RP04_lpt_orz_prt_web.pdf>.
- LUCAS, E. 2023. Sea Change: Nordic-Baltic Security in a New Era. In *Center for European Policy Analysis*, 2023. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <<https://cepa.org/comprehensive-reports/sea-change-nordic-baltic-security-in-a-new-era/>>.
- MAURO, F. 2018. *Strategic Autonomy under the Spotlight. The New Holy Grail of European Defence*. Bruxelles : GRIP, 2018. 28 s. ISBN 978-28-7291-123-3.
- MEREDITH, S. 2022. Russia has cut off gas supplies to Europe indefinitely. Here's what you need to know. In *Consumer News and Business Channel News*, 2022. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <<https://www.cnn.com/2022/09/06/energy-crisis-why-has-russia-cut-off-gas-supplies-to-europe.html>>.
- MICHAELS, E. 2023. European Strategic Autonomy 2.0: What Europe Needs to Get Right. In *Carnegie Europe*, 2023. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <<https://carnegieeurope.eu/strategieurope/90077>>.
- NATO. 2023. Finland joins NATO as 31st Ally. In *North Atlantic Treaty Organisation*, 2023. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm>.
- NATO. 2023b. Joint Declaration on EU-NATO Cooperation. In *North Atlantic Treaty Organisation*, 2023. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_210549.htm>.
- NEČAS, P. – UŠIAK, J. 2010. Nový prístup k bezpečnosti štátu na začiatku 21. storočia. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2010. 167 s. ISBN 978-80-8040-401-7.
- OJANEN, H. 2022. The EU's Engagement with International Organisations: NATO's Impact on the Making of EU Security Policy. In Haar, R. a kol.: *The Making of European Security Policy: Between Institutional Dynamics and Global Challenges*. London : Routledge, 2022, s. 83-103. ISBN 978-1-000-38524-3. <https://doi.org/10.4324/9781003032335-6-8>
- PORTELA, C. – OLSEN, K. B. 2023. Implementation and monitoring of the EU sanctions' regimes, including recommendations to reinforce the EU's capacities to implement and monitor sanctions. In *European Parliament*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/702603/EXPO_STU\(2023\)702603_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/702603/EXPO_STU(2023)702603_EN.pdf)>.

- PORTELA, C. – POSPIESZNA, P. – SKRZYPCZYŃSKA, J. – WALENTEK, D. 2021. Consensus against All Odds: Explaining the Persistence of EU Sanctions on Russia. In *Journal of European Integration*, 2021, roč. 43, č. 6, pp. 683-699. ISSN 2578-6733. [online] [cit. 2023-12-22] Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.1080/07036337.2020.1803854>>.
- SANTOPINTO, F. – MARÉCHAL, J. 2022. EU military assistance under the new European Peace Facility. In *Konrad Adenauer Stiftung*, 2022. [online] [cit. 2023-12-21] Dostupné na internete: <<https://www.observatoire-boutros-ghali.org/wp-content/uploads/2022/08/EU-military-assistance-under-the-new-european-facility.pdf>>.
- SCAZZIERI, L. 2022. The EU, NATO and European Security in a time of war. In *Centre for European Reform*, 2022. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2022/eu-nato-and-european-security-time-war>>.
- SCHOLZ, O. 2023. Address by Olaf Scholz, Chancellor of the Federal Republic of Germany as part of the European Parliament's series of plenary debates "This is Europe". In *ICC Legal Tools Database*, 2023. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.legal-tools.org/doc/53h8dp/pdf>>.
- TARDY, T. 2021. For a New NATO-EU Bargain. In *Egmont - Royal Institute for International Relations*, 2021. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.egmontinstitute.be/for-a-new-nato-eu-bargain/>>.
- TORREBLANCA, J. I. 2023. Onwards and outwards: Why the EU needs to move from strategic autonomy to strategic interdependence. In *European Council of Foreign Relations*, 2023. [online] [cit. 2023-12-18] Dostupné na internete: <<https://ecfr.eu/article/onwards-and-outwards-why-the-eu-needs-to-move-from-strategic-autonomy-to-strategic-interdependence/>>.
- UN. 2022a. General Assembly Overwhelmingly Adopts Resolution Demanding Russian Federation Immediately End Illegal Use of Force in Ukraine, Withdraw All Troops. In *United Nations Press*, 2022. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://press.un.org/en/2022/ga12407.doc.htm>>.
- UN. 2022b. UN General Assembly votes to suspend Russia from the Human Rights Council. In *United Nations News*, 2022. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://news.un.org/en/story/2022/04/1115782>>.
- VELA, J. H. 2022. Brussels Playbook: Camino Español - Russia sanctions - British pressure. In *Politico*, 2022. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/camino-espanol-russia-sanctions-british-pressure/>>.
- WH. 2022. Inflation Reduction Act Guidebook. In *The White House*, 2022. [online] [cit. 2024-01-02] Dostupné na internete: <<https://www.whitehouse.gov/cleanenergy/inflation-reduction-act-guidebook/>>.

WRIGHT, G. 2022. The Real Reasons Why Europe Is Concerned by the US Inflation Reduction Act. In *Institut Montaigne*, 2022. [online] [cit. 2023-12-23] Dostupné na internete: <<https://www.institutmontaigne.org/en/expressions/real-reasons-why-europe-concerned-us-inflation-reduction-act>>.

plk. gšt. v. z. doc. Ing. Radoslav IVANČÍK, PhD. et PhD., MBA, MSc.

Akadémia Policajného zboru

Sklabinská 1, 835 17 Bratislava

tel.: 09610 57490

e-mail: radoslav.ivancik@akademiapz.sk